tată este scrisă pentru orchestra mare, dar fără lemne. A fost intitulată *Valențe*. Alegînd acest termen, specific îndeosebi limbajului chimiei, și care înseamnă capacitatea de combinare a unui element cu altul, nu putem ști ce a avut în vedere compozitoarea. De altfel termeni ca poliedre, parametri, polichromii, unghiuri, diedre, etc. etc. împrumutate științelor, fac azi mare modă. Dar să trecem.

Lucrarea ascultată s-a prezentat ca o pînză sonoră aproape uniformă în care sonoritățile, îndeosebi ale instrumentelor de coarde, au apărut bine amalgamate — totul desfășurîndu-se calm, ponderat, cu o curbă oarecum ascendentă a intensităților care apoi a coborît, devenind treptat, plată, etală. Pe acest fundal, pe această suprafață sonoră continuă, agrementată la răstimpuri de intervențiile unor instrumente de culoare (clopote, marimbafon, etc.) răsăreau sau mai bine zis izbuneau cu mare forță, cînd și cînd, sonorități viguroase la alămuri. Erau singurele „evenimente" de-a-lungul desfășurării acestei placide lucrări care de altfel a ținut circa un sfert de oră. Noi o așteptăm pe compozitoare, care pare să dispună de anumite posibilități mai importante de exprimare, cu o lucrare de semnificație majoră, o compoziție care să ne spună realmente ceva. „Pînza" sonoră despre care am făcut mențiune s-a stins încet, așa cum apăruse, la început, lăsîndu-ne cu sentimentul că va mai urma ceva... Orchestra și dirijorul nu au trădat — sîntem convinși — dimpotrivă, au sprijinit intențiile compozitoarei.

Pianistul Cristea Zalu a cîntat apoi *Concertul no. 1. în Do major* de Beethoven. Interpretul a dovedit, și de data aceasta, calitățile pe care i le cunoaștem : forță (deși atacul inițial a fost „moale"), precizie, fluență în expunerea discursului muzical și trecerea frumoasă a pasajelor de virtuozitate pe care aici Beethoven le-a scris cu ... blîndețe (vrem să spunem o virtuozitate mai elementară) ne referim atît la cadența din *allegro con brio* unde solistul a dispus de toate libertățile, cît și la dialogurile sale cu orchestra.

In final, pianistul și consecutiv orchestra s-au grăbit puțin, luînd un tempo mai viu.

Dirijorul Mircea Cristescu a încheiat programul său cu *Simfonia în Do major* („Linz") de Mozart din care am reținut îndeosebi mișcarea galantă imprimată menuetului și vivacitatea din *Presto* final.

J.-V. P.

Sergiu Comissiona la Filarmonică

Concertul prezentat la Filarmonica „George Enescu" de Sergiu Comissiona ne-a dezvăluit noile valențe dirijorale dobîndite în bogata-i și rodnica-i activitate. A realizat uvertura „*Corsarul*" de Berlioz cu o impetuozitate și înflăcărare care au antrenat puternic pe toți membrii orchestrei. Sergiu Comissiona este un temperament deosebit de dinamic, de-a dreptul vulcanic. Este relevabilă diversitatea și eficacitatea gesticei sale. Fiecare mînă împlinește roluri diferențiate. Cu cea stîngă stimulează cu un gest larg intensitatea viorilor prime (care s-au comportat, de altfel, strălucit) pentru a le potoli apoi cu autoritate, în vreme ce bagheta sa se înalță, uneori, spre Cupola Ateneului, nepărăsind însă niciciînd indicațiile de ritm, de tempo ale partiturii. El are darul de a mula expresiv fraza muzicală, cu o elocință comunicativă. Avansează doi pași spre a întoarce una sau mai multe file din partitură, pentru a se retrage imediat după aceea, într-o ținută exemplară, luînd distanțe cît mai avantajoase față de orchestră. Suplu, precis și cu o mare pondere, s-a afirmat și în *Concertul* atît de românesc, de frumos cizelat orchestral, al lui Valentin Gheorghiu, în care solist a figurat, cu strălucire, însuși compozitorul. (De altfel, Sergiu Comissiona și Valentin Gheorghiu sînt programați ambii să cînte la Dallas în Texas și nu au lipsit în sala Ateneului reprezentanți ai muzicii din orașul texan, veniți să-i urmărească pe ambii protagoniști).

Încheierea a fost făcută cu *Simfonia I* de Brahms, prilej de a prețui o dată mai mult pătrunzătoarea inteligență muzicală a dirijorului și spiritul, i-am spune clasic, în care a prezentat lucrarea. Efervescentul, exuberantul dirijor a avut însă și acea contenență cerută, la răstimpuri, de buna interpretare a lucrării.

Simfonia a fost redată, pe rînd, cu dramatism și frămîntare, cu o seducătoare seninătate, apoi cu caracteristica melancolie brahmsiană și răscolitoarea energie ce caracterizează finalul.

Sergiu Comissiona a legitimat pe deplin prețuirea deosebită pe care și-a cucerit-o pretutindeni.

Christoph Eschenbach dirijor

Christoph Eschenbach este un pianist de mare talent, judecînd după manifestările sale anterioare, din țară și de peste hotare. (Ne amintim, că în 1968 numele său figura cu litere enorme, afișat pe toate placardele de concert ale Parisului). El a făcut și face o carieră strălucită și îndreptățită, ca pianist. L-am urmărit și în ipostaza de dirijor, la Filarmonica „George Enescu". Se pare că luase bagheta pentru prima oară. Cel puțin la noi. Chipul în care și-a alcătuit programul (și pe care Filarmonica l-a acceptat) l-am socotit curios : două lucrări de Dvorak și *Simfonia a III-a „Eroica"* de Beethoven. În primul rînd e de făcut observația că două lucrări ale unui același compozitor — fie el chiar Dvorak, pentru care avem toată prețuirea, desigur înseamnă totuși, prea mult, în același program. Cînd aceste lucrări sînt *Serenada* și *Concertul de pian și orchestră*, lăsate mult în urmă de alte lucrări de valoroasă semnificație artistică ale aceluiași compozitor, lucrul pare cu atît mai ciudat.

A-ți face debutul cu acestea ca dirijor, în ochii noștri nu își află justificarea. Am urmărit cu multă plictiseală desueta *Serenadă* — pe care dirijorul a condus-o, am zice cu pasiune, o lucrare interminabilă căreia i-a succedat *Concertul pentru pian și orchestră* mai sus menționat. Ni se va îngădui să spunem că nu am avut prilejul de-a lungul unei jumătăți de veac (și mai bine) de consecventă urmărire a vieții muzicale, cel puțin a Bucureștiului — să ascultăm

https://biblioteca-digitala.ro

acest concert. Şi nu regretăm. A fost de asemenea o lucrare interminabilă, cu influenţe Chopin, cu melodii fără un profil pregnant, orchestrată, desigur, cu măiestrie dar care nu a reuşit să ne suscite interesul şi mai puţin entuziasmul. Solistul, tînărul şi talentatul pianist Justus Franz s-a afirmat îndeobşte cu o gingăşie feminină şi, uneori, cu forţă juvenilă, stăpîn pe o tehnică elaborată, excelent pusă la punct. Despre el vom mai vorbi. Cît priveşte *„Eroica"*, a fost condusă într-un tempo viu şi realmente... eroic. Eschenbach a realizat contraste dinamice mari şi *Scherzo* a fost luat într-un tempo prea repede... Pianistul Eschenbach promite şi în ceea ce priveşte dirijatul. Cu timpul, el îşi va pondera, credem, gesturile, contorsiunile, ţinuta — lucruri care contează în sala de concert.

Filarmonica s-a aplicat cu seriozitate, răspunzînd perfect (inclusiv în trio de corni din *Scherzo*, de care ne-am temut puţin) tuturor solicitărilor dirijorului pe care îl preferăm însă ca pianist.

RECITALURI

Ion Voicu - Christoph Eschenbach

Tot mai mult Ion Voicu îşi îndreaptă atenţia către muzica de cameră pe care o cultivă cu aceeaşi pasiune pe care i-o cunoaştem în manifestările sale solistice sau dirijorale.

De data aceasta l-am urmărit într-un recital de Sonate de Brahms, avînd ca partener pe tînărul dar deja reputatul pianist Christoph Eschenbach.

Brahms a scris de timpuriu sonate pentru un instrument recitant — vioară, violoncel — şi *Sonata I-a în Sol major* pentru vioară şi pian este unul din cele mai elocvente exemple privind arta compozitorului de a constitui o asemenea lucrare pe tema unui lied (scris pentru tenor) în speţă *Liedul ploii*, deşi tema acestuia va apărea integral în final. Însă chiar în prima mişcare — *Vivace non troppo* motivul ritmic e derivat din lied. Ne-au impresionat extrem de plăcut unele elemente interpretative ale lui Ion Voicu, pe care i le cunoaştem de altfel mai de mult, dar care acum şi-au aflat, tocmai aici, o afirmare desăvîrşită : căldura tonului şi noblețea frazării care ni l-au amintit, nu o dată, chiar pe George Enescu. A fost un cînt liniştit, profund şi chiar în pasajele mai frămîntate a dominat spiritul liedului brahmsian, cu momente de romantică reverie în *Adagio*, unde ambii interpreţi au cîntat cu reculegere, în mezza-voce. Subliniem acea vibrantă participare lăuntrică a lui Ion Voicu, care ne-a dezvăluit dincolo de cunoscutele-i însuşiri de virtuoz şi acea latură a sensibilului muzician. În acelaşi timp, pianistul a subliniat cu arpegiile sale (poate uneori prea viguroase, dar totdeauna pătrunse de o viaţă bogată) linia melodică de o atît de minunată cantabilitate.

Acordurile la pian ale lui Eschenbach, muzician de rare potenţe interpretative, au fost uneori apăsătoare, dramatice, în vreme ce Ion Voicu cînta tema în duble coarde cu o puritate ce poate servi de exemplu. Întreaga Sonată a însemnat o revărsare de melodie cantabilă, realizată la cel mai înalt nivel artistic. S-a cîntat într-o bună colaborare. Aceeaşi observaţie e de făcut şi pentru interpretarea *Sonatei a doua, în La major*, scrisă cu multă concizie şi pe care interpreţii au atacat-o cu hotărîre, desfăşurînd *Allegro cantabile* cu pasiune. Remarcabile au fost tranziţiile care pendulau succesiv de la major la minor în tema secundă şi a căror frumuseţe de nesecată inspiraţie a prins pe orice ascultător. Totul s-a încheiat cu acel *Allegro* final care,redat cu graţie, ne-a lăsat o impresie de pace netulburată, în ciuda unor momente de vivacitate în care pianistul s-a afirmat din nou cu accente mai tari, căci la Eschenbach stăruie acea pasiune a solistului, obişnuit să cînte mai mult ca atare.

Încheierea a fost făcută cu **Sonata a 3-a în la minor** căreia interpreţii i-au redat cu deplin succes vitalitatea, melodicitatea, strălucirea. Aici ţinem să relevăm cîteva elemente ce ne-au impresionat deosebit de plăcut ; de pildă, acea ondulare molcomă, ca o îngînare, cu care Ion Voicu a agrementat repriza temei din mişcarea iniţială *Allegro*, poezia intensă cu care a fost redat *Adagio* şi acea fugărire neobosită, dar cît de bogat expresivă, din mişcarea finală. A fost o seară de înaltă artă cu care am dori să ne întîlnim cît mai des.

La sărbătorirea a 35 de ani de activitate artistică ne bucură performanţele interpretative ale lui Ion Voicu, muzician de caldă şi profundă simţire, nu numai strălucit virtuoz, care prin studiul său individual, urmărit cu o exemplară tenacitate, a ajuns să se situeze printre valoroşii exponenţi ai violonisticii contemporane.

Christoph Eschenbach - Justus Frantz

Cuplul pianistic Christoph Eschenbach — Justus Frantz au prezentat la Ateneu piese scrise de mari compozitori, anume pentru două piane sau pentru patru mîini.

În principiu nu sîntem pentru asemenea „combinaţii" — ne referim îndeosebi la interpretarea pieselor scrise pentru două piane — pentru a nu mai vorbi de cele scrise pentru trei şi chiar patru piane. De ce ?

Cei doi parteneri urmăresc — şi a fost cazul şi în recitalul ascultat — în primul rînd precizia infailibilă a intrărilor şi sincronia desfăşurărilor — ceea ce e evident în ordinea lucrurilor. Dar totul se petrece, mai mult sau mai puţin, în dauna unei interpretări nuanţate cu o mare subtilitate. Cei doi pianişti, de altfel excelenţi, trebuiau să fie atenţi tot timpul în primul rînd la elementele de execuţie mai sus specificate. Cu totul altfel s-au prezentat fiecare cînd au cîntat în recital sau la concert. Noi rămînem la părerea că elementul, într-o măsură şi de spectaculozitate, al unui asemenea recital, nu e de natură să favorizeze prezentarea muzicii în nuanţele ei cele

https://biblioteca-digitala.ro